

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. IV. Exponuntur quædam testimonia D. Augustini & Sancti Thomæ, quæ
videntur favere Adversariorum sententiæ,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

cat, ipse est. Nunquid qui humilibus dat gratiam, humili aufert datam? Ergo argumentum superbiæ, privatio est gratiæ.

147. Ex dictis etiam intelliges difficile testimonium Divi Thomæ, qui exponens hæc verba Christi Joan. 17. Ego pro eis rogo, non pro mundo, sed pro his quos dedisti mihi, quia tui sunt, sic ait: Dicendum quod Christus quantum est de se pro omnibus oravit, quia oratio sua, quantum est de se, efficax est ut valeat toti mundo, sed tamen non in omnibus sortitur effectum, nisi in Sanctis & Electis Dei, & hoc propter impedimentum mundanorum. His enim verbis non intendit docere (ut aliqui existimant) quod oratio Christi, ejusque voluntas absoluta, & gratia efficax per illam obtenta, vel præparata, sit dependens quantum ad usum & efficaciam à libero hominum arbitrio, ita ut possit frustrari, & reddi inefficax per ejus resistantiam & dissentium, ut docent Molina & alij Recentiores. Sed tantum vult, quod liberum hominis arbitrium, per culpam mortalem, vel venialem, potest ponere obicem & impedimentum gratiæ efficaci, & se reddere indignum ejus receptione, seu sua indignitate movere Deum ad illam denegandam, non tamen illam jam receptam, & in anima existentem, abicere, & frustrare suo effectu: ut exemplo radij solaris, cuius receptioni homo potest ponere impedimentum, claudendo oculos, vel fenestram; non tamen illum jam receptum frustrare suo effectu, & ejus illuminationem impedire, supra declaravimus. Quod autem hic sit verus, & germanus sensus D. Thomæ, satis aperte indicant hæc verba: *Et hoc propter impedimentum mundanorum*, quibus significat mundanos (id est reprobos & peccatores) per peccata quæ committunt, divinæ gratiæ ponere impedimentum. Et licet illud etiam interdum ponatur à sanctis & electis, Deus tamen in eis illud vincit, seu ab eis removel per suam misericordiam, & propter merita Christi, qui pro eorum salute rogavit: non tamen in mundanis & reprobis, quia pro eis Christus non oravit, ut vitam consequerentur æternam, sicut pro prædestinatis, ut disp. præcedenti art. 2. exposuimus.

§. IV.

Exponuntur quedam testimonia D. Augustini & sancti Thomæ, que videntur favere Adversariorum sententiæ.

148. Objiciunt in primis Adversarij, quod Divus Augustinus interdum docet, ex duobus hominibus æquali auxilio gratiæ præventis, unum propriâ voluntate converti, & tentationi resistere, non verò alterum: Ergo ex Augustino voluntas Dei non est efficax de se, sed ex consensu & determinatione liberi arbitrij. Consequentia patet, Antecedens probatur ex Augustino libro de prædest. & gratia cap. 15. ubi parificat quantum ad omnia Pharaonem & Nabuchodonozor: in natura, in dignitate, in pœna quâ flagellati sunt à Deo, in causa, quia uterque populum Dei captivum tenebat. Et tamen fines eorum fuerunt diversi, quia *Unus*, inquit, *manum Dei sentiens, in recordatione propriæ iniquitatis ingemuit, alter libero contra Dei misericordissimam veritatem pugnavit arbitrio.* Idem docet 12. de Civit. cap. 6. de duobus æquali tentatione vise mulieris pulsatis: *Si aliqui duo (inquit) æqualiter affecti animo*

*& corpore, videant unius corporis pulchritudinem, quâ visâ unus eorum ad illicitè perfrundendum moveatur, alter in voluntate pudica stabilis perseveret: quid putamus esse causæ ut in illo fiat, in illo non fiat voluntas mala, que illam rem fecit in quo facta est? Neque enim pulchritudo illa corporis: nam eam non fecit in ambobus, quandoquidem amborum non dispariliter occurrit aspectibus. An caro influentis in causa est? Cur non & illius? An verò unius? Cur non utriusque? Ambos enim & animo & corpore æqualiter affectos fuisse prædiximus. An dicendum est, alterum eorum occulta maligni spiritus suggestionem tentatum, quasi non eadem suggestioni & qualicumque suggestioni, propriâ voluntate consenserit? &c. Cui difficultati postea sic respondet: *Ut hoc quoque impedimentum ab ista questione tollatur, si eadem tentatione ambo tententur, & unus ei cedat atque consentiat, alter idem qui fuerat perseveret, quid aliud apparet, nisi unum voluisse, alterum noluisse à castitate deficere? Item libro 1. ad Simplicianum quæst. 2. loquens de Esaii dicit: *Si voluisset & cucurrisset, Dei adiutorio pervenisset.* Et de Spiritu & littera cap. 3. docet quod visorum suggestionibus agit Deus, ut velimus & credamus, sive extrinsecus per Evangelicas exhortationes &c. sive intrinsecus, ubi nemo habet in potestate quid ei veniat in mentem; sed consentire vel dissentire propriâ voluntatis est.**

C Respondeo negando Antecedens. Ad cujus primam probationem, in primis dico non esse certum, sed dubium, an liber de prædestinatione & gratia sit Augustini, & propterea à Lovaniensibus in appendix esse rejectum.

Respondeo secundo, Augustinum ibidem loqui tantum de auxiliis externis, vel de internis moraliter tantum excitantibus (illa enim possunt esse æqualia in consentiente & non consentiente) non autem de auxiliis efficacibus & physicè prævenientibus, quæ admittit locis supra à nobis relatis: talia enim auxilia semper sunt majora in eo qui convertitur, quam in alio qui non convertitur. Et ita clarè se explicat S. Doctor ibidem: dicit enim quod *Nabuchodonozor manum Dei sentiens & ingemiscens penituit, quia illi ut mutaretur adfuit divinum præsidium, alteri ut induraretur defuit.*

Ad secundum testimonium, similiter respondet Vazquez, Augustinum eo loco æquiparare illos duos juvenes, solum quantum ad circumstantias, & exteriora signa, non autem quantum ad auxilia intrinseca.

Secundo respondeo quod intentio Augustini in eo loco solum est ostendere, quod consensus in tentationem oritur à voluntate propria, ut deficiente, & non solum ex eo quod natura est: quia ibi loquitur expressè de origine mali & peccati unde sit, cum ipsa natura sit bona, & dicit oriri ex propria voluntate, ut ex nihilo facta est, seu ut defectibilis est. Resistentia autem contra hanc tentationem, licet propriâ voluntate fiat, non tamen propriâ voluntate nudè sumptâ, vel auxilio tantum morali excitatâ, sed voluntate præparatâ, determinatâ & applicatâ per gratiam; ut clarè docet idem Augustinus locis supra relatis, præsertim de dono perseverantiæ cap. 13. ubi ait: *Nos ergo volumus, sed Deus in nobis operatur & velle: nos ergo operamur, sed Deus in nobis operatur & operari pro bona voluntate. Hoc nobis expedit & credere, & dicere: hoc est pius, hoc verum, ut sit humilis & submissa*

confessio, & detur totum Deo. Et de gratia & libero arbitrio cap. 16. Certum est nos mandata servare si volumus, sed quia preparatur voluntas à Domino, ab illo petendum est ut tantum velimus, quantum sufficit ut volendo faciamus. Certum est nos velle cum volumus, sed illo facit ut velimus bonum, de quo scriptum est: preparatur voluntas à Domino. Certum est nos facere cum facimus, sed ille facit ut faciamus, prebendo vires efficacissimas voluntati, qui dixit: Faciam ut in justificationibus meis ambuletis, & iudicia mea observetis, & faciatis. Et libro Retract. cap. 10. sic habet: Quando dixi in libro de Genesi, divinum lumen pacificè pura corda eorum qui ab amore visibilibus se ad ejus implenda precepta convertunt, quod omnes possunt si velint; non existiment novi heretici Pelagiani secundum eos esse dictum: verum est enim omnino hoc posse si velint, sed preparatur voluntas à Domino. Et alibi dicit: Multi audiunt verbum veritatis, alij credunt, alij contradicunt: volunt ergo isti credere, nolunt autem illi: sed cum aliis prepararetur, aliis non prepararetur voluntas à Domino, discernendum est utique, quid veniat de misericordia ejus, quid de iudicio. Ex quibus testimoniis patet, quòd quando idem Augustinus ait, si Esau voluisset, & cucurrisset, &c. Consentire vel dissentire propria voluntatis est, non intendit excludere gratiam efficacem, quæ facit nos velle, & currere in via mandatorum Dei, juxta illud Propheta Psalm. 118. *Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum:* Sed tantum declarare consensum & determinationem liberi arbitrij, quod seipsum determinat tanquam secundum liberum & secundum determinans, dependenter à motione & applicatione Dei, ut primi liberi, primique determinantis, cui essentialiter subordinatur, ut clarè seipsum explicat eodem cap. 34. de spiritu & littera, ubi ait: *Profecto & ipsum velle credere Deus operatur in homine. & in omnibus misericordia ejus prævenit nos: consentire autem vocationi Dei, vel ab ea dissentire, sicut dixi, propria voluntatis est.* Quibus verbis aperte declarat, quòd quamvis propria voluntatis sit consentire vocationi Dei, ipsum tamen velle Deus in homine operatur per gratiam. Unde quando dicit, *Visorum suasionibus agit Deus &c.* tradit quidem & explicat auxilium moraliter excitans, & id quod in vocatione interna ex parte excitationis se tenet; non tamen excludit auxilium physicè præveniens, & motionem effectricem bonæ voluntatis, & tangentem immediatè ipsum cor, quam *subministrationem spiritus* appellat. Nam in libro de corrept. & gratia cap. 12. expressè docet requiri præter auxilium sufficiens, & moraliter excitans, sine quo homo non potest operari, quòd non relinquatur voluntas sibi ipsi, quia sic deficeret, sed quòd Deus operetur ut velit. Et sic quòd subventum est infirmitati voluntatis, ut indeclinabiliter, & insuperabiliter ageretur. Quod certè non debuisset dicere Augustinus, si solum agnovisset excitationem quandam indifferentem, quam nos consensu nostro à Deo prævise facimus determinatam & efficacem. Hæc enim excitatio, & quodcumque indifferentem auxilium, tale est quòd cum illo relinquatur homini voluntas sua, ut maneat in tali adjutorio, si velit, nec Deus, post hoc auxilio, ulterius operatur ut velit. Dicit autem Augustinus, quòd *si sic relinqueretur illis voluntas sua, ut in adjutorio Dei*

Tom. I.

A sine quo perseverare non possent (quod est auxilium sufficiens) manerent si vellet, nec Deus in eis operaretur ut vellet: inter tot & tantas tentationes, voluntas ipsa infirmitate sua succumberet. Subventum est ergo infirmitati voluntatis humane, ut divinà gratià indeclinabiliter, & insuperabiliter ageretur, & ideo quamvis infirma non deficeret. Ergo sentit manifestè Augustinus, præter excitationem indifferentem, & auxilium sufficiens, quod de se indifferens est ad operari de facto, vel non, aliud dari quo indefectibiliter agitur.

Utrumque etiam auxilium clarissimè expressit Cyrillus Alexandrinus in libro de adoratione in spiritu, circa medium, ubi sic ait: *Nam quoniam hominis natura non valde generosa est, neque satis idonea ut malum effugere queat, simul quodammodo nobiscum certat Deus, & duplex concedere beneficium videtur, persuadens admonitionibus, ut subsidium inveniamus; & fortius illud præstans, quam ut malum præsens & violentum prevalere possit.* Quid clarior pro distinctione auxilij efficacis à sufficietate: Sicut ergo in homine duplex datur potentia, intellectus scilicet & voluntas: ita etiam secundum Augustinum, & alios SS. Patres, duplex requiritur donum, sive duplex gratia tangens utramque potentiam. Ex parte enim intellectus requiritur illustratio & pia cogitatio.

C Ex parte verò voluntatis, motio & applicatio. Et hæc duæ gratiæ sunt veluti duo brachia Dei animam complectentia, de quibus dicitur in Canticis: *Leva ejus sub capite meo*, id est intellectu, qui est caput animæ, illustrato per cognitionem. *Et dextera illius amplexabitur me*: per inspirationem suam, & motionem tangentem voluntatem, & per charitatem inflammantem cor & affectum. Et utramque hanc gratiam insinuat Tridentinum sess. 6. can. 5. his verbis: *Si quis dixerit liberum arbitrium motum & excitatum à Deo, non posse dissentire si velit, Anathema sit.* His enim verbis declarat, liberum arbitrium non solum esse physicè motum à Deo, ut asserit Calvinus; nec solum moraliter excitatum, ut docebat Pelagius: sed simul esse physicè motum & moraliter excitatum, & sub utraque motione physica & morali, servare potentiam ad dissentendum, ac proinde libertatem, sicut docent Thomistæ.

Objicies secundò: Negatà gratià efficaci ab intrinseco, voluntatis nostræ prædeterminativà, non possunt admitti decreta ex se efficacia: Sed talem gratiam negat D. Thomas: Ergo & illa decreta. Major constat, nam gratia de se efficax effluit & emanat à decreto efficaci & prædeterminante, & est ejus causalitas & executio. Minor verò probatur ex S. Thoma in cap. 8. ad Roman. lect. 3. ubi expressè docet, vocationem interiorè efficacem esse, quia illi voluntas assentitur: *Hæc vocatio, inquit, est efficax in prædestinatis, quia hujusmodi vocationi assentunt.* Idem docet Dominicus Soto de natura & gratia cap. 15. ubi ait: *In adultis reddenda est proxima causa, cur cum duos æquè sit Deus paratissimus convertere, presentissimèque utrumque misericordià aspiret, hunc trahat, illum non trahat: quo reverà reddi non potest, nisi quòd alter præbet assensum & cooperatur, alter verò minimè.*

Respondeo concessa Majori, negando Minorem. Ad cujus probationem, in primis dicendum est, quòd quando S. Thomas docet, vocationem

NN n ij

151.

152.

interiorem esse efficacem, quia voluntas consentit: particula *quia* non est fumenda in sensu causali, sed illativo: seu secundum rationem consequentia, non secundum causam essendi. Sicut idem S. Doctor quaest. 2. de veritate art. 14. explicat verba Origenis, dicentis, *Quia futurum est aliquid, ideo scitur à Deo antequam fiat*, & dicit hoc esse intelligendum secundum causam consequentia, non secundum causam essendi: id est in sensu illativo, non verò in sensu causali.

153. Secundo responderi potest, quòd si D. Thomas usurpet illam particulam *quia* in sensu causali, loquitur solum de causalitate materiali & dispositiva, non autem de formali, vel efficiente. In quo etiam sensu locutus est Dominicus Soto cap. 15. de natura & gratia, ut ipsemet testatur in fine Commentariorum 4. libri sententiarum pag. 1053. ubi resumens & repetens eadem verba quae scripserat in praefato libro de natura & gratia, addit: *Quidam verò hoc taxare voluerunt dicentes quòd nimium tribuerim libero arbitrio in justificationis causa. Et tamen, salva semper Catholica Ecclesia censurà, arbitror necessario sic dicendum. Assensus enim liberi arbitrii non est causa preveniens motionem Dei, sed effectus eiusdem motionis, idem preveniens liberum arbitrium. Est enim pulsatio & aspiratio Dei ad corda nostra, similis aëri in fenestram clausam aspiranti. Sed quia non aperit nobis eadem corda ex necessitate, sed nobis liberè consentientibus: quamvis causa prior efficiens quae nos convertit, sit eius aspiratio, & motio preveniens; tamen dispositio materialis (quae hoc modo dici potest causa) est assensus nostra. Sicuti causa efficiens preveniens cur fenestra aperitur, est aër intrans: sed causa materialis cur aër intrat, est quia fenestra aperitur.*

Ex quibus patet, Patrem Anatum in libro de scientia media, frustra adducere Dominicum Soto tanquam contrarium sententia Thomistarum, cum illam variis in locis expressissimè doceat, ut in Apologia Thomistarum fusè ostensum est.

ARTICVLVS VII.

An divinorum decretorum efficacia, ad statum innocentiae Angelorum & hominum extendenda sit?

154. **H**ucusque contra Molinam & alios Recentiores pugnatum est, nunc contra Jansenium & sectatores eius certamen instituumus; ille enim Author, quasi biceps, & dimidiatus Molinæ & D. Thomæ assecla; isti adhæret, dum explicat regimen & providentiam Dei respectu hominis lapsi: illi verò, dum statum innocentiae, & operationes primi hominis stantis & sani, ac Angelorum gratiam & praedestinationem exponit. Unde meritò de illo tale aliquid usurpari potest, quale olim de eo, de quo dicebatur, & *Senatorem perdidisse, & Monachum non fecisse.*

155. Jansenius ergo divinorum decretorum & auxiliorum efficaciam respectu hominis lapsi cum Thomistis agnoscit, sed eam ad statum innocentiae Angelorum & hominum non esse extendendam, cum Molina & aliis Recentioribus contendit; atque hanc inter gratiam medicinalem Christi nobis concessam, & gratiam sanitatis Angelis & primis parentibus datam, statuit generalem differentiam, quòd illa moveat & determet

A liberum arbitrium ad bonum; ista verò ejus natum, seu motum, ac determinationem expectaret, eique quantum ad efficaciam & usum subijceretur. Idque principiis Augustini adeò connexum putat, ut libro 8. de gratia Christi Salvatoris cap. 2. scribere non dubitaverit: *Gratiam efficacem ad omnes humane naturae status dilatata, ab Augustini sensibus esse remotissimam, & vi potius humane Philosophiae, quam Augustiniana Theologia expressam & inventam. Totumque fundamentum gratiae medicinales Christi subverti, & Scripturam subvertari, dum gratia necessitas, non ex vulnere voluntatis, sed naturali ejus indifferencia, & omnium causarum subordinatione suspenditur.* Addit ibidem: *Qui medicinalem Christi gratiam sic defendere conantur, ut eam in praedeterminationem physicam transformant, omni statui hominum lapsorum & innocentium, ex vi causae primae, & indifferenciae voluntatis necessariam, magis profecto Aristotelici, quam Augustiniani sunt: nam talis praedeterminatio sic asserta, non solum nullo testimonio ejus probari potest, sed potius universam doctrinam ejus inexplicabili confusione perturbat: tollit enim differentiam integre lapsaeque voluntatis, tollit differentiam duplicis adjuviorij quo & sine quo; obscurat veram radicem gratiae medicinales, nec sinit intelligere veram naturam ejus, dum equaliter statuit illam praedeterminationem omnibus necessariam.* Tandem còcludit, differentiam illam quam statuit inter gratiam medicinalem & gratiam sanitatis, esse doctrinæ ab Augustino traditæ basim ac fundamentum, veram clavim quâ aditus in scripta ejus, & in palatium gratiae aperiendus est, annulum qui cæterorum dogmatum catenam trahit, & veluti filium Ariadneum, quò nisi quis regatur, tota ejus doctrina, merus labyrinthus est.

156. Verùm hæc doctrina Jansenij displicet pluribus & illustrissimis D. Augustini Discipulis, qui decretorum & auxiliorum efficaciam necessitatem, non solum pro statu naturæ lapsæ, sed etiam pro statu integritatis & innocentiae hominum & Angelorum agnoscunt, subindeque discrimen illud gratiae medicinales & gratiae sanitatis, quod Jansenianæ doctrinæ basis & fundamentum est, profusè rejiciunt. Inter quos præcipui sunt Thomas Bravardinus, Archiepiscopus Cantuariensis, & insignis gratiae per se efficacis defensor. Guillelmus Estius pari Theologiae Positiva & Scholasticæ peritiâ celeberrimus. Leonardus Coquerus in Augustini doctrina versatissimus, ut præclara ejus commentaria in libros de civitate Dei testantur. Ysambertus Academiae Parisiensis præclarissimum lumen. Nuper etiam Thomas Angelus opusculum edidit cui titulus est, *Mens Augustini de gratia Adami*, in quo gratiam Angelorum & primorum parentum non fuisse subditam ipsorum libero arbitrio, sed ipsum determinasse & applicasse ad bene operandum, disertè docet, & oppositam sententiam virus Pelagianismi continere, & D. Augustino è diametro repugnare asserit. Idem sentiunt Thomistæ cum Angelico Præceptore, qui ita clarè mentem suam aperit locis infra referendis, ut de ea dubitare nemo possit, nisi in media velit luce cœcutire.

157. Porro quia Jansenius ad Augustini tribunal causam evocat, & solis Augustini testimoniis litem hanc dirimendam esse contendit; ad Augustinum recurrimus, & coram ejus tribunali causam dicere non recusamus, Jansenioque